

XXI ст. регіональних стандартів з прав людини, в яких закріплювалися загальні права лише для громадян окремих територіальних спільнот. Якщо раніше в ході філософських і політико-правових дискусій універсалізм фундаментальних прав однозначно протиставлявся мультикультуралізму, то останнім часом багато фахівців відзначають можливість і навіть необхідність поєднання, синтезу цих феноменів. Так, Л. Феррайолі зазначає, що універсалізм фундаментальних прав і рівності являє собою головну гарантію мультикультуралізму.

Висновки. В умовах мультикультуралізму та глобалізації змінюється співвідношення індивідуальних, групових, колективних та загальних прав. Якщо раніше в умовах протистояння політичних систем соціалізму та капіталізму було традиційним розмежування (в тому числі протиставлення) прав індивідуальних та колективних, то в сучасних теоріях полярність цих класифікацій пом'якшується (аж до синтезу ряду індивідуальних і колективних прав) та доповнюється новими типологіями прав.

Кожне право, як і покоління (або група) прав, на нашу думку, формується в історії людства у відповідь на виклики часу й, епохи (революцій або реформ, ін.). Так, і в сучасному світі відповідно на виклики XX – XXI ст. стало теоретичне і практичне оформлення загальних прав, з одного боку, і тенденція до певного синтезу, згоди індивідуальних, групових, колективних та загальних прав в умовах мультикультуралізму.

Список використаних джерел

1. Бауман З. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства / З. Бауман. – Пер. з англ. І. Андрущенко; за наук. ред. М. Винницького. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 109 с.
2. Кастельс М. Інтернет-галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства / М. Кастельс; пер. з англ. – К.: «Видавництво «Ваклер» у формі ТОВ, 2007. – 304 с.
3. Лях В. Нові форми ідентичності в добу глобалізації // Інформаційне суспільство у соціально-філософській ретроспективі та перспективі / В. В. Лях, В. С. Пазенюк, Я. В. Любимий, К. Ю. Райда, В. К. Федорченко, О. М. Йосипенко, О. М. Соболев, Н. А. Фоменко, О. П. Будя, Ю. О. Безукладніков. – К.: ТОВ «XXI століття: діалог культур», 2009. – С.94–110.
4. Духовні цінності в умовах глобальних цивілізаційних трансформацій: монографія / ред. Власової, Т. М. Талько. – Дн–вськ: Вид–во Маковецький, 2009. – 404 с.
5. Тейлор Ч. Мультикультуралізм і «Політика визнання» / Чарльз Тейлор. – К.: АЛТЕР–ПРЕС, 2004. – 172 с. – («Сучасна гуманітарна бібліотека»).

References

1. Bauman Z. Globalizatsiya. Naslidki dlya lyudini i suspilstva / Z. Bauman. – Per. z angl. I. Andruschenka; za nauk. red. M. Vinnitskogo. – K.: Vid. dim «Kyievo-Mogilyanska akademiya», 2008. – 109 s.
2. Kastels M. Internet-galaktika. Mirkuvannya shodo internetu, biznesu i suspilstva / M. Kastels; per. z angl. – K.: «Vidavnistvo «Vakler» u formi TOV, 2007. – 304 s.
3. Lyah V. Novi formi identichnosti v dobu globalizatsiyi // informatsiyne suspilstvo u sotsialno-filosofskiy retrospektivi ta perspektivi / V. V. Lyah, V. S. Pazenyuk, Ya. V. Lyubiviy, K. Yu. Rayda, V. K. Fedorchenko, O. M. Yosipenko, O. M. Sobol, N. A. Fomenko, O. P. Budya, Yu. O. Bezukladnikov. – K.: TOV «XXI stolittya: dialog kultur», 2009. – S.94–110.
4. Duhovni tsinnosti v umovah globalnih tsivilizatsiynih transformatsiy: monografiya / red. Vlasovoyi, T. M. Talko. – Dn–vsk: Vid–vo Makovetskiy, 2009. – 404 s.
5. Teylor Ch. Multikulturalizm i «Politika viznannya» / Charlz Teylor. – K.: ALTER–PRES, 2004. – 172 s. – («Suchasna humanitarna biblioteka»).

Artemchuk N. D., post-graduate student of the Department of Social and Humanitarian Disciplines Kyiv University of Tourism, Economics and Law (Ukraine, Kyiv), nikita.artemchuck@gmail.com

Transformational transition from modern to postmodern social life

The article considers the problem of changing the human rights paradigm at the beginning of the 20th century. Due to significant socio-political events, a change in social consciousness took place. The problem of human rights, up to the twentieth century, depending on the social context, could be normative or moral, but the logic of society's change raised the question of the correspondence of formal rules of reality. Freedom of individuality in the postmodern world has been the impetus for the formation of a new range of issues in the field of human rights. The first half of the XX century was characterized by the search for a single list of general rules for all people, the search for the idea of universal human value, but values that would unite all people under one flag were not so much.

Keywords: human rights, social context, freedom, values, morality, postmodern.

* * *

УДК 141.7:37

Бушман І. О.,

кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри психології, політології та соціокультурних технологій, Сумський державний університет (Україна, Суми), bushman_irina@bigmir.net

МІСЦЕ ІНТЕРКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Досліджується методологічне значення інтеркультурної комунікації, крізь яку здійснюється розкриття її евристичного потенціалу. Уточнюється поняття «інтеркультурність», здійснюється філософська рефлексія предметного поля інтеркультурної освіти. Розгляд тенденцій розвитку інтеркультурної комунікації та її вплив на освітню систему, демонструє основні сучасні аспекти функціонування та формування нових форм співпраці між країнами, розкриває чинники становлення нового рівня цілісності людства і становлення нових форм комунікативності в системі освіти та вихованні.

Видокремлені основні тенденції розвитку та змін філософії навчання і виховання, впровадження орієнтування на стратегії викладання до стратегії навчання, до використання та запровадження сучасних технологій навчання з високим рівнем інформатизації, формування нового типу інформаційної культури як форми міжкультурної комунікації сучасного суспільства.

Призначення сучасної освіти полягає в тому, щоб закласти у людини глибокі загальнокультурні основи, розвинути її загальні здібності, здатність адаптуватися до динамічних умов особистого, соціального і професійного життя.

Ключові слова: освіта, комунікація, культура, інтеркультурна комунікація, освітній простір, виховання.

Формування світового суспільства, динамічний розвиток міжкультурного суспільства змушують ставити питання та висувати гіпотези, створювати нові прогнози щодо освітнього простору, нового образу освіченої людини. Це стимулюють активні філософські дослідження освітнього виміру інтеркультурної комунікації, що дає можливість виходу за межі існуючих педагогічних, філософських та інтеркультурних практик, розглянути інтеркультурну комунікацію в освіті на рівні теоретичного узагальнення та здійснити філософсько-освітній аналіз. Діалог, мультидіалог культур в освітньому просторі підпорядковуються глобальному бажанню зберегти досягнення людської цивілізації на планетарному, на національному рівнях.

Освіта завжди була центром зосередження суспільних та індивідуальних інтересів. У сучасному суспільстві XXI століття стрімкий приріст знань та інформації, пов'язаний з сучасними тенденціями світового суспільного розвитку – глобалізацією, інформаційною

революцією, актуалізує увагу до проблем освіти та її нове місце у комунікативному просторі. Змінюючись, освіта формує і впроваджує новітні моделі навчання, високі технології, орієнтується на демократизацію та вільний вибір програм навчання й освіти, створення системи безперервної освіти, її гуманізацію, гуманітаризацію, стандартизацію, інформатизацію і комп'ютеризацію, відкритість, доступність освіти.

Трансформація та модернізація є результатом намагання освіти бути затребуваною й ефективною, якісною і конкурентоспроможною, це відповідь на сучасне уявлення про освіту, її трактування як процес засвоєння особистістю певної системи наук, знань, практичних навичок. Освіта – це процес і результат засвоєння систематизованих знань, умінь і навичок, це необхідна умова підготовки людини до життя та праці. Освіта є головним предметом дослідження багатьох наук. Наприклад, у педагогічній літературі поняття «освіта» означає насамперед процес передачі й засвоєння знань, умінь і навичок, формування пізнавальних інтересів і здатностей, спеціальної підготовки до професійної діяльності [1, с. 19]. У філософії поняття «освіти» вивчається в значенні загального процесу формування людини й результату цього процесу – духовного образу людини. Освіта, також, досліджується як культурно–історичне явище, засіб збереження, передачі й множення нагромаджень духовної культури людства, народів, націй.

Основні праці, присвячені дослідженню освітньої проблематики це – В. Біблера, Л. Виготського, Н. Еліаса, Р. Козеллека, М. Коула, К. Легтеві, О. Маркварда, А. Тремля, В. Павленка, В. Пазенка, Ю. Сорокіна, С. Тагліна, Є. Тарасова, Г. Шельські, К. Ясперса та ін.

Освітній аспект інтеркультурної комунікації набуває все більшого значення у глобалізованому світі, але в сучасних стратегіях освіти та вихованні місце комунікації недооцінюється. Говорячи про інтеркультурну комунікацію, слід пам'ятати і про освітню зокрема, вони виникають, існують та є невід'ємним компонентом життєвого світу людини. Тому природна її частина повинна досліджуватися на фактологічному матеріалі, на даних про зустрічі з іншими культурами. Отже, інтеркультурна освітня комунікація описується фрагментарно на підставі епістемологічної інтерпретації, а її основні смисли та значення перестають бути прозорими, провокуючи конфлікти інтерпретацій у полі сучасної філософії освіти, соціальної філософії, філософії політики і культурології. Такий спектр проблематики з'являється тоді, коли відбувається взаємодія різних або достатньо віддалених у часі культур, дотичність життєвого досвіду індивідів, неможливість сумісності деяких переконань, змішування протилежних точок зору відносно одного й того ж питання та багато іншого, що є в культурно–освітньому просторі. Щоб подолати ці методологічні та епістемологічні складності, необхідно здійснити герменевтичний аналіз змісту інтеркультурної комунікації як культурної практики, виявити її методологічно значущі семантики, за допомогою яких здійснюється самопис і визначається саморозуміння освітніх і виховних процесів, ініційованих соціальними запитами мультикультуралізму.

Кожна особистість знаходиться у нерозривній єдності зі світом культури, необхідність розгляду смислів

інтеркультурного діалогу під кутом їхньої культурно–антропологічної функціональності обумовлена тим, що у суспільстві комунікація виконує передусім інтегративно–розрізнявальну функцію. А. Гофрон відносить її до звичаєвої комунікації, автопоезис якої дозволяє застосовувати її можливості в освіті [3, с. 46; 9, с. 9].

Індуктивна культурна антропология, в рамках якої звичайно розшифровуються змісти інтеркультурної комунікації, здатна виводити факти і спостереження на рівень узагальнень. Будь–яку культуру або її реконструкції досягнути поза межами культурних комунікацій неможливо, ці межі концентрують проблемні питання, генерують смисли, визначають перспективи існування тих чи інших культур, виходячи за рамки їх існування. Культурна комунікація є процесом створення й передачі комплексу психологічних, морально–етичних, естетичних аспектів взаємодії різних культур та етносів, які мають все більш виражену тенденцію до продовження свого культурного простору. Власне культурна ідентичність, потребує конкретизації й перегляду, проблема збереження культури етносу потребує герменевтичного аналізу всіх припустимо можливих інтеркультурних комунікацій.

Герменевтичний аналіз інтеркультурної комунікації, завжди здійснюється на основі міждисциплінарних синтезів, забезпечуючи її розуміння як цілого, отже аналіз є принципово необхідним на рівні рефлексії, адже тут відбувається інтеркультурна комунікація між дослідниками реалій різних культур, які разом структурують спільний предмет дослідження. Формальний підхід до інтеркультурної комунікації, уточнення термінологічності інтеркультурної освітньої комунікації з метою розкриття її евристичного потенціалу є надзвичайно важливим у розробці методологічних стратегій її дослідження.

Передусім потребує систематизування визначень інтеркультурності як атрибутивної характеристики освітніх практик, яке має досить широке коло понятійний інтерпретацій, на відміну від західно–європейського простору.

Таким чином, освітня інтеркультурна комунікація є однією з актуальних тем сучасного філософсько–освітнього дискурсу, який дозволив описати теоретичне поле і сфери практичного застосування інтеркультурних освітніх практик в єдиному тематичному полі. Дискурс мультикультурної освіти, який на Україні має свої історичні передумови і витоки, набуває особливої ваги в умовах глобалізації. У цьому зв'язку важливо вказати на методологічне значення конструкту «мультикультурне суспільство», що стає своєрідною невід'ємною характеристикою усіх значень інтеркультурної комунікації. Визначаючи семантику інтеркультурної комунікації через відповідні освітні, культурні і соціальні практики, слід пам'ятати, про те що основні тематичні підрозділи, водночас є дослідницькими завданнями як для освітніх філософів, так і для педагогів–теоретиків: намагання уточнення дефініцій, висування концепцій інтеркультурного виховання, виявлення базових проблематичних сфер та багато іншого є основним завдань існуючих досліджень, обумовлених практичними та теоретичними потребами [8, с. 82].

Саме філософська рефлексія над складною структурою інтеркультурної освітньої комунікації

обумовила парадигмальні зрушення у розумінні теоретичних підґрунть освіти у добу глобалізації.

В наслідок цього, можна зробити висновок, що інтеркультурна освітня комунікація постійно розширює свої смислові обрії, як така містить у собі значний освітній потенціал, бо є способом активного засвоєння як іншої культури, так і навчанням комунікативним технікам діалогу між культурами.

На основі аналізу основних соціокультурних функцій і потенціалу сучасних освітніх систем В. Кремень сформулював визначення освіти як способу соціалізації особистості й забезпечення наступності поколінь, як середовище спілкування та залучення до світових цінностей, досягнень науки і техніки. Він зазначає, що «освіта прискорює процес розвитку і становлення людини як особистості, суб'єкта та індивідуальності, забезпечує формування духовності в людині та її світогляду, ціннісних орієнтацій і моральних принципів» [5, с. 56].

До сфери освіти належать різні за формою інституції, організації та компоненти навчальної діяльності. Вона є полем взаємодії навчання з іншими формами і видами життєдіяльності суб'єктів, що забезпечують функціонування освіти й усе те, що впливає та супроводжує її.

Проте, призначення сучасної освіти полягає в тому, щоб закласти у людини глибокі загальнокультурні основи, розвинути її загальні здібності, здатність адаптуватися до динамічних умов особистого, соціального і професійного життя. Ця парадигма як пріоритетне завдання освіти на будь-якому рівні передбачає орієнтацію на інтереси особистості, адекватні сучасним тенденціям суспільного розвитку. Освіту можна вважати спрямованою на інтереси особистості, якщо крізь неї можливе розв'язання та гармонізування стосунків людини з природою через засвоєння сучасної наукової картини світу; стимулювати інтелектуальний розвиток і збагачення мислення; успішна соціалізація через занурення в наявну культуру.

Освіта як соціальний інститут містить комунікації як специфічну категорію. Комунікативна функція лежить в основі всього освітнього процесу, оскільки ефективність навчання і виховання значною мірою залежить від досконалості спілкування, а також від того, наскільки у процесі педагогічної переробки культури в освіту потрапили дійсно найкращі носії набутого досвіду. Саме комунікативна функція забезпечує зв'язок освіта – навколишній світ.

Сучасне інформаційне суспільство потребує виховання нової особистості – людини XXI століття, здатної до людських комунікацій, яка активно оволодіває науковою картиною світу, гнучкою зміною своїх функцій у праці, з відповідальною громадською позицією і розвиненою планетарною свідомістю.

Основні інтерпретаційні тенденції при тлумаченні поняття «комунікація» можна звести до основних трьох: передача (визначальний критерій – односпрямованість); спілкування; взаємодія. Однак остаточного осмислення феномену «комунікації» сьогодні немає. Багатогранність визначення провокує перш за все, соціально-культурний прогрес суспільства та розвиток комунікації в соціальному просторі, що в свою чергу, стимулює систему освіти реагувати, на комунікативні

перетворення, на зароджування нових комунікативних феноменів через освітню інтеграцію в глобально-інформаційному світі.

Тому сьогодні одним із пріоритетних завдань освіти є формування комунікативної компетентності. Комунікативна компетентність, як зазначають науковці, характеризується цілою низкою здатностей людини, що виявляються у швидкості, глибині та міцності оволодіння засобами і прийомами мовленнєвої діяльності, такими як: уміння слухати, сприймати і відтворювати інформацію; вести діалог; брати участь у дискусіях; вести переговори; переконувати і відстоювати свою думку. Як зауважує І. Воробйова, головна ідея комунікативного навчання – це спрямованість навчального процесу на формування та розвиток практичних умінь володіння мовою як засобом спілкування у відповідних життєвих ситуаціях. Ефективність формування комунікативної компетентності значною мірою зумовлена не тільки здібностями людини, індивідуальними стійкими якостями особистості, але й рівнем сформованості комунікативних умінь та навичок, які необхідні в даному виді діяльності [8].

Освіта перш за все має формувати здатність особистості до комунікації – здатність встановлювати соціальні контакти з людьми, входити в різні ролі, зберігати внутрішню автономію, спонукати партнера до зміни поведінки, здатність до взаєморозуміння в різних умовах обміну інформацією. Звичайно, актуальним завданням освіти в цих умовах стає формування інформаційної культури особистості.

Розвиток процесів глобальної інформатизації суспільства починає виділяти інформаційну культуру із структури загальної культури і на сучасному етапі розвитку суспільства пріоритетно асоціюється з інформаційною діяльністю людини на основі комп'ютерних й інформаційних технологій.

На думку фахівців, проблема формування інформаційної культури комплексна і багатоаспектна. Соціологи вважають, що проявом інформаційної культури є орієнтація людини в швидкоплинних соціальних умовах, здатність адаптуватися до них, критично і самостійно оцінюючи інформацію, що надходить. Культурологи і філософи підходять до проблеми найширше: інформаційна культура трактується ними як спосіб життєдіяльності людини в інформаційному суспільстві, як складова процесу формування культури людства. У філософії освіти склалися різні підходи до визначення сутності поняття «інформаційна культура». Розрізняють інформаційну культуру спільності людей (цивілізації), інформаційну культуру особистості (людини) і інформаційну культуру різних соціальних груп [8].

Ступінь оволодіння культурою відповідає усвідомленню людиною матеріальних і духовних цінностей, набуттю здатності адекватно оцінювати свою особистісну участь у розвитку суспільства, робити внесок до безперервного культуроутворювального процесу.

Ступінь сформованості індивідуального менталітету особистості – тих стійких, глибинних підстав світосприймання, світогляду і поведінки людини, які надають особистості властивості унікальної неповторності у поєднанні з відкритістю до безперервного

збагачення власних ментальних цінностей і здібністю до всебічної самореалізації в ментальному духовному просторі людства [2].

Становлення інформаційної культури особистості відбувається повсякденно. З одного боку, цей процес структурується, організовується і прямує системами навчання і виховання, а з другого – інформаційна культура особистості формується в процесі повсякденної діяльності під впливом засвоєння побутових знань і умінь, інформації засобів масової комунікації, в процесі спілкування. Вплив сучасних інформаційно-комунікаційних технологій на формування і розвиток інформаційної культури особистості визначається істотним розширенням обсягу і характеру доступної людині інформації, форм її отримання і перетворення.

Таким чином, можна визначити основні критерії інформаційної культури особистості: уміння адекватно формулювати свою потребу в інформації; ефективно здійснювати пошук потрібної інформації у всій сукупності інформаційних ресурсів; переробляти інформацію і створювати якісно нову; вести індивідуальні інформаційно-пошукові системи; адекватно відбирати і оцінювати інформацію; мати здібність до інформаційного спілкування.

Серед найсучасніших освітніх технологій з розвитку комунікативного освітнього потенціалу є дистанційні технології навчання, які заявили про себе наприкінці ХХ століття і набули поширення в розвинених країнах світу. Ця форма освіти з'явилась як відповідь освітніх систем, з одного боку, на об'єктивні тенденції глобалізації світу, а з другого боку, є реакцією на бурхливий розвиток інформаційних технологій, необхідність їх застосування в освітній практиці як засобу навчання і виховання [5].

Серед специфічних властивостей, які притаманні дистанційної освіті можна зазначити: гнучкість і адаптивність, модульність, економічну ефективність, нову роль викладача та спеціалізований контроль якості освіти. Безперечно, що залишаючись однією з форм здобуття неперервної освіти, яка покликана реалізувати права людини на освіту й одержання інформації, ця форма освіти існує поряд з традиційними формами освіти і відповідає загальним принципам освіти: гуманістичного навчання, стартового рівня освіти, мобільності, вибору змісту навчання тощо. Незважаючи на перспективність розвитку інформаційного шляху навчання, на сьогодні залишаються доволі гострими і відкритими питання регулювання і забезпечення якості освіти-онлайн. Треба впроваджувати чітку систему критеріїв оцінки знань і умінь студентів.

Таким чином, враховуючи характер соціально-економічного поступу сучасного світу, об'єктивні тенденції його глобалізації, перспективність використання інформаційних технологій в освіті набуває безумовної актуальності. Вітчизняним освітянам необхідно провести широкий спектр досліджень і розробок, спрямованих на створення надійного наукового фундаменту національних інформаційних, педагогічних технологій. Інтеграція знань, педагогічні та інформаційні технології, використання інформаційних ресурсів, включаючи системи й засоби масової інформації, системи наукового пошуку, досліджень і освіти сприятимуть розвитку комунікативного простору вітчизняної освіти відповідно до загальної цивілізаційних тенденцій сучасності.

Список використаних джерел

1. Висоцька Н. О. Дискусійні питання мультикультуралізму в американському соціумі // Концепція мультикультуралізму. – Київ: Стило, 2005. – С.16–29.
2. Гершунский Б. С. Философия образования для XXI века (В поисках практико-ориентированных образовательных концепций) / Б. С. Гершунский. – М.: Изд-во «Совершенство», 1998. – 608 с.
3. Гофрон А. Філософсько-комунікативні аспекти освіти / А. Гофрон // Філософія освіти. – 2006. – №1 (3). – С.43–53.
4. Енциклопедія освіти / [Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень]. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
5. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати: монограф. / В. Г. Кремень. – К.: Грамота, 2005. – 448 с.
6. Култаєва М. Д. Контури європейського громадянського суспільства і українська реальність / М. Д. Култаєва // Цінності громадянського суспільства і моральний вибір: український досвід. – К.: ЕТНА–1, 2006. – С.143–151.
7. Култаєва М. Д. Мультикультуралізм та його альтернативи: теоретичні розвідки німецької соціально-філософської думки // Концепція мультикультуралізму. – Київ: Стило, 2005. – С.3–42.
8. Триняк М. В. Семантика інтеркультурної освітньої комунікації: від контекстуальної епістемології до самоопису і саморозуміння // Грані. – 2010. – №3. – С.82–85.
9. Geier Jens, Ness Klaus, Muzaffer Rerik. Die Bundesrepublik Deutschland auf dem Weg in die multikulturelle Gesellschaft // Vielfalt in Einheit: auf dem Weg in die multikulturelle Gesellschaft / Hrsg. Jens Geier. – Marburg: Schren, 1991. – S.13–69.
10. Gosmann Klaus, Schrder Hennig. Auf den Spuren des Comenius. Texte zu Leben, Werk und Wirkung. – Gttingen: Ruprecht & Vandenheck, 1992. – 458 s.

References

1. Vysotska N. O. Diskusii ni pytannia multykulturalizmu v amerykanskomu sotsiumi // Kontsepsiia multykulturalizmu. – Kyiv: Stylos, 2005. – S.16–29.
2. Gepshunckij B. S. Filosofija obrazovanija dlja XXI veka (V poiskah praktiko-orientirovannyh obrazovatel'nyh koncepcij) / B. S. Gepshunckij. – M.: Izd-vo «Sovershenstvo», 1998. – 608 s.
3. Hofron A. Filosofsko-komunikatyvni aspekty osvity / A. Hofron // Filosofia osvity. – 2006. – №1 (3). – S.43–53.
4. Entsiklopediia osvity / [Akad. ped. nauk Ukrainy; holovnyi red. V. H. Kremen]. – K.: Yurinkom Inter, 2008. – 1040 s.
5. Kremen V. H. Osvita i nauka v Ukraini – innovatsiini aspekty. Stratehiia. Realizatsiia. Rezultaty: monohraf. / V. H. Kremen. – K.: Hramota, 2005. – 448 s.
6. Kul'taieva M. D. Kontury yevropeiskoho hromadianskoho suspilstva i ukrainska realnist / M. D. Kul'taieva // Tsinnosti hromadianskoho suspilstva i moralnyi vybir: ukrainskyi dosvid. – K.: ETNA–1, 2006. – S.143–151.
7. Kul'taieva M. D. Multykulturalizm ta yoho alternatyvy: teoretychni rozvidky nimetskoj sotsialno-filosofskoi dumky // Kontsepsiia multykulturalizmu. – Kyiv: Stylos, 2005. – S.3–42.
8. Tryniak M. V. Semantyka interkulturnoi osvitnoi komunikatsii: vid kontekstualnoi epistemologii do samoopysu i samorozuminnia // Hrani. – 2010. – №3. – S.82–85.
9. Geier Jens, Ness Klaus, Muzaffer Rerik. Die Bundesrepublik Deutschland auf dem Weg in die multikulturelle Gesellschaft // Vielfalt in Einheit: auf dem Weg in die multikulturelle Gesellschaft / Hrsg. Jens Geier. – Marburg: Schren, 1991. – S.13–69.
10. Gosmann Klaus, Schrder Hennig. Auf den Spuren des Comenius. Texte zu Leben, Werk und Wirkung. – Gttingen: Ruprecht & Vandenheck, 1992. – 458 s.

Bushman I. O., PhD, docent, professor department of phycology, political science and sociocultural technologies, Sumy State University (Ukraine, Sumy), bushman_irina@bigmir.net

The place of intercultural communication in modern education space

The article is represent the studies of the methodological significance of intercultural communication, through it heuristic potential are revealed. Refines

the concept of «interculturality», the philosophical reflection of the subject field of intercultural education is carried out. The tendencies in the development of intercultural communication and its influence on the educational system are considered, the main modern aspects of the functioning and formation of new forms of cooperation between countries are demonstrated, the factors of the formation of a new level of humanity's integrity and the emergence of new levels of communicability in the system of education and upbringing are revealed.

The main trends of development and changes in the philosophy of education and upbringing, orientation to the teaching and learning strategies, the use and introduction of modern teaching technologies with a high level of informatization, the formation of a new type of information culture as a form of intercultural communication of modern society are indicated.

The purpose of modern education is to form a person's deep common cultural foundations, develop his general abilities, ability to adapt to the dynamic conditions of personal, social and professional life.

Keywords: education, communication, culture, intercultural communication, educational space.

* * *

УДК 316.7:004.77:165.62

Шевчук Ю. А.,
аспірантка кафедри філософії, Національний
технічний університет України «Київський
політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
(Україна, Київ), yulya05.90@gmail.com

ІНТЕРНЕТ–ПРАКТИКА І ПРОБЛЕМА ВІРТУАЛЬНОЇ ІНТЕРСУБ'ЄКТИВНОСТІ

Проаналізовано специфіку інтернет–практики як новітньої форми здійснення віртуальної інтерсуб'єктивності у контексті сучасної інформаційної культури. Актуальність дослідження обумовлена процесами медіатизації сучасної культури та впливом Інтернету на формування особливої форми соціальної взаємодії, що здійснюється завдяки інтернет–практиці. Розглянуто зміст поняття «інтернет–практика» у сучасному гуманітарному дискурсі та окреслено перспективу дослідження інтернет–практики як виду культурних практик. Екстраполяція феноменологічної стратегії Е. Гусерля та А. Шютца дозволяє проаналізувати значення категорій «повсякденність», «життєвий світ» та «інтерсуб'єктивність» та виявити їхній методологічний потенціал у дослідженні впливу інтернет–практики на світ повсякденного життя сучасної людини. Через залучення концептуальної стратегії П. Бергера та Т. Лукмана висвітлено інтернет–практику як форму соціальної взаємодії, збереження та трансляції соціального досвіду.

Ключові слова: інтернет–практика, віртуальна реальність, життєвий світ, повсякденність, віртуальна інтерсуб'єктивність, віртуальна комунікація, культурна практика.

Динаміка розвитку культуротворчих процесів інформаційної культури, процесу медіатизації пов'язані з формуванням сучасних культурних практиках із застосуванням віртуальної реальності, що ініціює формування нових форм та способів здійснення комунікації. Сутнісним чинником трансформації соціальної взаємодії є глобальна мережа Інтернет, що стала невід'ємною складовою практично всіх сфер життя і діяльності сучасної людини. Сформовані на її основі інтернет–практики, інтернет–комунікація сприяють виникненню різних за своїм характером і ступенем інтерактивності способів спілкування і передачі інформації, утворенню спільного інтернет–користувачів і появи нових соціокультурних практик: від електронних видань та електронних освітніх ресурсів у науково–освітній сфері до інтерактивних магазинів в економіці та віртуальних експозицій, бібліотек, організації 3D–турів тощо у культурно–дозвіллевій сфері. За таких умов перспективним, на наш погляд, є дослідження феномену інтернет–практики у контексті віртуальної інтерсуб'єктивності.

Інтегративна специфіка даної проблеми зумовлює необхідність застосування міждисциплінарного підходу і звернення до концепцій різних галузей гуманітарного знання, що дозволяє дослідити поняття «інтернет–практика» з точки зору багатоаспектності. Зазначимо, що у сучасному гуманітарному дискурсі концепт «інтернет–практика» активно вивчається в галузі філософії, соціології, культурології, психології, педагогіки та ін. Багатовекторне осмислення сучасних культурних практик, опосередкованих комп'ютерними та інтернет–технологіями, репрезентовано в наукових розвідках зарубіжних науковців О. Доннат, Г. Марфія, А. М. Пінчук, А. Л. Радкевича, Є. В. Реутова, Д. Роснер, М. Рочетті, Т. В. Тришиної та ін. В українській науці розробкою проблеми становлення новітніх практик в умовах інформаційної культури займаються Л. Д. Бевзенко, Ж. З. Денисюк, Н. І. Зражевська, О. М. Кислова, Н. С. Малєєва та ін. Однак, попри значну увагу науковців до дослідження специфіки культурних практик, пов'язаних з віртуальною реальністю, й досі бракує ґрунтовного вивчення, адже у гуманітарному науковому дискурсі триває процес осмислення інтернет–практики. Зважаючи на це, метою статті є висвітлення специфіки інтернет–практики як форми здійснення інтерсуб'єктивності життєвого світу в умовах медіатизації сучасної культури. Для досягнення поставленої мети пропонуємо розв'язати наступні завдання: дослідити вплив «Галактики Інтернет» М. Кастельса на становлення інтернет–практики як особливої форми соціальної взаємодії; розглянути концепт «інтернет–практика» у сучасному гуманітарному дискурсі; долучити феноменологічну проблематику до дослідження впливу інтернет–практики на життєвий світ сучасної людини та формування віртуальної інтерсуб'єктивності.

Досліджуючи вплив «Галактики Інтернет» на вектор соціокультурного розвитку суспільства та визначаючи специфіку інформаційної стадії розвитку культури, сучасний соціолог, філософ М. Кастельс наголошує на сутнісному значенні Інтернету та віртуальної реальності у формуванні нового типу культури та людини [4]. Поширення сучасних інформаційно–комунікаційних технологій та Інтернету як «ключової технології» інформаційного суспільства, а також віртуалізація суспільства, за Кастельсом, трансформувало звичні умови форми спілкування [4]. Саме ці процеси змусили формування нових культурних феноменів, видів культурної продукції та культурної діяльності, які актуалізують потенціал комп'ютерно–цифрових технологій, розглядаються як імітаційні форми та моделі в системі віртуальної реальності. Завдяки інтерактивності цих нових форм процес комунікації перетворюється на процес взаємообміну, взаємного конструювання, а поширення комп'ютерних мереж стало ключовим етапом у зародженні нового типу соціального буття. Адже структура Інтернету, що використовує систему гіперпосилань, гіпертексту, відображає структуру свідомості сучасної людини. У зв'язку з цим Кастельс зазначає, що Інтернет як глобальний цифровий простір, наповнений соціокультурними смислами і містить потужні мережеві ресурси, до яких дослідник відносить «... і знання, і псевдознання, і мрії, зростання яких постійно змінює соціокультурне середовище і перебудовує мислення людини» [4]. Отже, інтернет–